

Budsjettføring oktober 2019 – Arbeids- og sosialkomiteen

Regjeringen foreslår å avvikle folketrygdens særskilte bestemmelser for flyktninger, og å heve folketrygdens botidskrav fra tre til fem år. NOAS reagerer på at et forslag som er svært dårlig begrunnet, får alvorlige konsekvenser og som ble nedstemt av Stortinget i 2017,¹ kastes inn i statsbudsjettet uten nærmere behandling. NOAS advarer mot de foreslåtte endringene, fordi:

Regjeringens begrunnelse svikter:

Regjeringen gir følgende forklaringer for ønskede endringer, uten ytterligere begrunnelse eller henvisning til kilder som dokumenterer at endringene vil ha de påståtte effektene: «(Det er) viktig at norske velferdsordninger ikke er slik innrettet at de fører til vridninger i migrasjonsstrømmene, ved at de i seg selv gir asylsøkere incentiver til å velge Norge som destinasjonsland. Ordningene må både oppleves som, og reelt være, rettferdige, bærekraftige og hensiktsmessige. Ordningene må også i størst mulig grad likebehandle flyktninger og norske statsborgere med hensyn til trygderettigheter. Ordningene må stimulere dem som får opphold i Norge til å være yrkesaktive.»

At regjeringens begrunnelse består av formuleringer som passer inn i enkelte partiers politiske retorikk, er ikke et tilstrekkelig grunnlag for å innføre endringer med alvorlige menneskelige konsekvenser.

Kritikk fra FNs høykommissær for flyktninger:

Da regjeringen sendte tilsvarende forslag på høring i 2016, skrev FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) et grundig og kritisk høringssvar.² UNHCR mente at regjeringens forslag ikke tilfredstilte kravene i FNs flyktningkonvensjon, fordi de ikke tok tilstrekkelig hensyn til den spesielle situasjonen flyktninger befinner seg i – og fordi det ville føre til ulik behandling og tilgang til sosiale rettigheter.

Særregler er nødvendig for å sikre likhet:

Flyktninger har ikke samme muligheter som andre borgere til å oppnå en tilfredsstillende levestandard på bakgrunn av egen innsats. Hensikten med særregler for flyktninger er nettopp at de skal motta trygdeytelser som er sammenlignbare med det personer som har bodd hele livet i Norge mottar. Departementets forslag tar ikke hensyn til flyktnings spesielle bakgrunn, og at mange av dem som har kommet til Norge har mistet alle verdier i flukten, inkludert opparbeidede rettigheter eller oppsparte midler.

Å begrunne de svekkede rettighetene med et ønske om å fremme likebehandling, er derfor misvisende. Å fjerne særreglene for flyktninger, vil tvert imot føre til større forskjellsbehandling mellom flyktninger og personer som alltid har bodd i Norge. At forslagene medfører økt forskjellsbehandling bekreftes av forskerne Axel West Pedersen og Aksel Hatland ved Institutt for samfunnsforskning, som skriver at «kutt i trygderettigheter er et langt skritt i retning av en todelt velferdsstat».³

¹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=67704>.

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-forslag-til-endringer-i-trygderegelverket-i-lys-av-asylsokersituasjonen/id2506964/?uid=e4000632-6c4d-4e22-b6ca-9e4f0d733509>.

³ *Regjeringen skaper fattige flyktninger*, kronikk av Axel West Pedersen og Aksel Hatland, forskere ved Institutt for samfunnsforskning, Dagbladet 1. oktober 2016 (tilgjengelig fra: <http://www.dagbladet.no/kultur/regjeringen-skaper-fattige-flyktninger/63819097>.)

Ikke bevist at det vil føre til økte asylankomster:

Som Arbeiderpartiet (AP), Venstre (V) og Sosialistisk Venstreparti (SV) påpekte da et lignende forslag ble behandlet i Stortinget i 2017⁴, har regjeringen ikke kunnet dokumentere at folketrygdens ytelser har ført til et uforholdsmessig høyt antall asylankomster til Norge. AP, V og SV viste til en rapport fra Europarådets menneskerettighetskommisær, Niels Muiznieks, som understreker at eksisterende forskning ikke har kunnet påvise en sammenheng mellom stønadsnivå og økte asylankomster.⁵ Partiene mente at regjeringens forslag kun ville medføre kutt i stønadene til reelle flyktninger som får opphold i Norge, uten annen dokumentert effekt.

Forslaget vil lede til mer fattigdom, større forskjeller og dårligere integrering:

Svekkede trygderettighetene vil forsterke økonomiske forskjeller mellom personer med flyktningebakgrunn og personer som alltid har bodd i Norge. Ifølge forskerne fra Institutt for samfunnsforskning, vil de foreslåtte endringene «*skape mer fattigdom og en større avhengighet av sosialhjelp og andre behovsprøvde ordninger*». Endringene vil innebære at færre flyktninger vil tilfredsstille inntektskravene for å få familiegjening.

NOAS er enig i Senterpartiets (SP) merknad under tidligere behandling av forslagene: regjeringen legger med dette opp til «*en politikk som vil øke forskjellene i Norge og stille noen av de svakeste utenfor ordninger som til nå har vært regnet som et minstenivå for alle ... dette vil endre samfunnet vårt og virke konfliktskapende, i stedet for konfliktdepende*». Som SP, etterlyser vi en samfunnsøkonomisk konsekvensutredning av forslagene.⁶

Forslaget vil ha negativ effekt på integreringen og bosetting, og kan bidra til ytterligere marginalisering av flyktninger. Da regjeringens forslag var på høring i 2016, skrev Næringslivet Hovedorganisasjon (NHO) at forslaget ikke vil påvirke sannsynligheten av overgang til arbeid i særlig stor grad. NHO mener også det er uklart hvor stor restarbeidsevne disse personene har, og om restarbeidsevnen er etterspurt i det ordinære arbeidslivet.⁷

Behovsprøvde ytelser er ressurskrevende:

Regjeringen foreslår å utvide ordningen med supplerende stønad til også å gjelde uføre flyktninger. Behovsprøvde ytelser er ressurskrevende ordninger å administrere. NOAS mener det bør tilstrebes en ordning hvor mest mulig av midlene går til å styrke flyktningers levekår, framfor til økt administrasjon.

Da forslagene var på høring i 2016, understreket blant annet KS og NAV i sine høringssvar at forslagene vil føre til press på sosialhjelpsbudsjettene og økte byråkratikostnader på grunn av behovsprøving.⁸

Kontakt i NOAS: Mona Reigstad Dabour, politisk rådgiver, mrd@noas.org / 480 22 166

⁴ <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2016-2017/inns-201617-3681.pdf>, s.3.

⁵ Europarådets menneskerettighetskommisær, *Time for Europe to get migrant integration right*, mai 2016 (tilgjengelig fra: <https://rm.coe.int/16806da596>).

⁶ <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2016-2017/inns-201617-3681.pdf>.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.